

Til Miljøstyrelsen,
MST, Arter & Naturbeskyttelse (mst@mst.dk; hepi@mst.dk; anvra@mst.dk)
CC Gribskov Kommune gribskov@gribskov.dk
CC. NST Nordsjælland NSJ@nst.dk

Klage over ødelæggelse af levested for og mulig udryddelse af den artsfredede art Kamillebladet månerude på Udsholt Strand

Dansk Botanisk Forening skal hermed indgive en klage over overtrædelse af artsfredningskonventionen. Det drejer sig om den fredede planteart, Kamillebladet månerude, som måske er udryddet på et af de to forekomstlokaliteter på Sjælland.

Dansk Botanisk Forening (DBF) skriver til MST som ansvarlig myndighed vedr. artsfredede arter og med henvisning til artsfredningsbekendtgørelsens § 32 stk 3.

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205522>

Dansk Botanisk Forening har fra medlemmer fået dokumentation for, at voksestedet for den artsfredede bregne, Kamillebladet månerude, på fredet naturområdet ved Udsholt Strand kaldet A.P. Møller-grunden, er blevet ødelagt i 2019. Som det fremgår af vedlagte bilag 1 (fra bogværket Atlas Flora Danica), havde denne art kun 7 voksesteder tilbage i Danmark, heraf 2 på Sjælland og altså det ene på Udsholt Strand, hvor den nu har fået ødelagt sit levested og muligvis er udryddet på dette sted.

Af offentligt tilgængelige kilder fremgår det, at Naturstyrelsen ejer A.P. Møller-grunden. DBF må derfor antage, at det er NST Nordsjælland, der har ødelagt voksestedet for denne fredede plante. Ødelæggelsen er sket i forbindelse med bekæmpelse af Rynket rose. Dette er foretaget med traktor påsat en hybenrotor, der river planterne op med rødder: https://naturstyrelsen.dk/lokale-enheder/lokale-nyheder/2018/november/nsj_hybenrose-bekaempelse/

Resultatet ses på fotos nedenfor:

Fotos fra A.P.Møller-grunden september 2019: Fra dette sted (lavning bag klitrække) var tilstedeværelsen af Kamillebladet månerude kendt siden 2013 (se kort 1), som der også beskrives i Atlas Flora Danica. Forekomst af arten er desuden beskrevet på MST's Biodiversitetskort, se nedenfor. Som det ses overlever Rynket rose denne behandling. Det gør Kamillebladet månerude måske ikke.

Dansk Botanisk Forening har fået tilsendt kort fra to lokalkendte medlemmer, der har førstehåndserfaring fra voksestedet for Kamillebladet månerude. Som det ses af kort 1 og kort 2 (herunder) har medlemmerne hver især været opmærksomme på forskellige dele af artens udbredelse, når de to kort lægges sammen. Som det ses, er det kun et lille område af voksestedet, som måske har undgået hybenrotoren. Dette område er markeret med en prik på kort 2.

Kort 1. På dette kort ses områder med registreret forekomst af Kamillebladet månerude i perioden 2013-2015, som opgivet af et af vore medlemmer: Den solide linje viser hovedbestanden, den stiplede afgrænser arealet, hvor arten voksende spredt. Rynket rose har givetvis givet ly til bregnen. Alt er pløjet igennem nu.

Kort 2. På dette kort ses registrering fra et andet medlem af DBF. Bemærk den isolerede forekomst mellem stjerne mod sydøst. Luftfotoet fra 2019 viser tydeligt, hvilken del af bestanden, der er påvirket af pløjningen. Dette medlem har været på stedet den 20. november 2019 og bekræftet over for os, at dette er korrekt.

Kamillebladet Månerude er en meget sjælden og truet art, som er opført på den danske rødliste med kategori VU (sårbar). Desuden er den på Bilag I af Bern-Konventionen, som Danmark ratificerede i 1983: <https://mst.dk/natur-vand/natur/international-naturbeskyttelse/bern-konventionen/>
<https://rm.coe.int/168097eb56>

Konventionen er implementeret i dansk lov igennem Artsfredningsbekendtgørelsen: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205522>

hvor arten er på Bilag 2: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=205522#ide2826286-2439-4138-be64-1ff28064b6ce>

I artsfredningsbekendtgørelsens kapitel 4, §14, stk. 2 står der følgende:

"For vildtvoksende planter i den danske natur, der er nævnt i bilag 2, men ikke er markeret med understregning, er der forbud mod, at de beskadiges eller fjernes fra deres voksested".

Med det foretagne indgreb er der tale om en klar overtrædelse af Bern-Konventionen - en overtrædelse, som vi gerne vil have jer til at forholde jer til - og sanktionere, så det ikke sker igen.

DBF går ud fra, at NST har styr på, hvilke sjældne arter, der vokser på deres område, lige såvel som enhver lodsejer skal have styr på forekomst af fortidsminder og § 3-natur på deres ejendom. I det mindste bør alle lodsejere og ikke mindst NST sikre sig, at man har styr på det, inden man foretager drastiske indgreb i et naturområde.

I den sammenhæng vil vi også gerne høre, om NST har fået dispensation til det fysiske arbejde fra den ansvarlige § 3-myndighed, Gribskov Kommune? Og fra Fredningsnævnet?

Indgrebet er klart en tilstandsændring, der kræver dispensation fra Naturbeskyttelsesloven. Arealet er registreret som §3 hede: <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>

Med MST's Biodiversitetskort er det relativt simpelt at finde ud af, hvad der gælder på ens ejendom. Som det ses nedenfor, kan en søgning på MST's Biodiversitetskort hurtigt vise at der (meget præcist angivet) vokser Kamillebladet månerude (*Botrychium matricariifolium*) i området. DBF går ud fra, at dette kort og søgefunktion er udarbejdet for at give både private og offentlige lodsejere mulighed for at tjekke op på forekomster på eget areal. Inden der foretages indgreb.

The screenshot shows the 'DIGITALE NATURKORT-Biodiversitetskortet' interface. On the left, there is a sidebar with filters for 'Biodiversitetskort' (1/7), 'National prioritering', 'Lokal prioritering (Bioscore)', 'Antal truede arter i 10km kvadratnet', 'Leveområder 2018', 'Levesteder 2018', 'Observationer 2018', and 'Artscore'. The main map area shows a street map of 'UDSHOLT STRAND' with a red 'X' marking a specific location. A search box at the top right contains 'Søg sted'. An 'Info' window is open on the right, titled 'Hvad gælder for det udpegede punkt', showing a list of observations for 'Botrychium matricariifolium' and 'Plebejus argus'. The map also displays 'Observationer 2018' and a scale bar of 200m.

Søgning på MST's Biodiversitetskort viser, at der vokser den artsfredede art Kamillebladet månerude på NST's område. Det er netop det område, hvor denne art nu er udryddet (sandsynligvis) i forbindelse med bekæmpelse af Rynket rose.

Hvad kan og skal der gøres fremover?

Naturligvis er der et spinkelt håb om, at den artsfredede art, Kamillebladet månerude, har overlevet uden for det behandlede område, fx ved den røde prik, som ses på Kort 2 ovenfor. Vi kan også håbe, at bregrens underjordiske dele har overlevet, og at den kan regenerere eller indfinde sig igen. DBF har indhentet bud fra vidende folk vedr. små bregner, se boks 1. DBF skal derfor anmode om, at evt. fortsatte bekæmpelse af Rynket rose på dette sted ikke gentages på den måde med jordbehandling, som det er foregået.

DBF mener, at der som sanktion skal fastsættes en opfølgende pleje og regulering af færdsel, der tilgodeser genetablering af Kamillebladet månerude, og at artens bestand på stedet skal overvåges.

Boks 1. Vedr. Kamillebladet månerudes økologi

Det er en erfaring, at denne art sommetider udebliver fra en lokalitet for så at komme igen efter få eller mange år. Måske går skuddene/planterne i dvale, måske venter de på de rette vilkår for sporespiring, eller for at sætte blade op i lyset fra de underjordiske (lige under jordoverfladen) rhizomer.

Plantens (sporofyttens) rhizomer er afhængige af mykorrhizasvampe.

De underjordiske gametofytter (forkim) er også afhængige af mykorrhiza for at udvikles til kønsmodenhed, der ligesom hos slægten Ulvefod kan tage flere år.

Man skulle tro, at mykorrhizasvampen ikke forsvinder af hybenbekæmpelse, og selvom månerudernes sporeproduktion ikke er imponerende, kan vi håbe på, at der er en lille konto i sporebanken.

Meget vil også afhænge af, hvilken konkurrence den efterfølgende vegetation giver. Måneruderne er svage konkurrenter. Derfor er plejens udformning vigtig.

Under alle omstændigheder forventes det, at det kommer til at tage lang tid før populationen genopstår, også selvom man evt. forsøger med udsæd af sporer fra en anden lokal population.

DBF indstiller til MST som myndighed på området, MST Artsfredningsgruppe:

- At NST på lige fod med andre lodsejere, der har pløjet et §3 areal eller nedlagt et dige, påbydes med relevant faglig bistand at genetablere en levedygtig bestand af den ifølge Bern-Konventionen artsfredede bregneart Kamillebladet månerude. Dette påbud skal naturligvis følges op med politianmeldelse som i sager vedr. § 3 og fortidsminder, hvis der ikke sker noget.
- At NST Nordsjælland pålægges fremover at bekæmpe Rynket rose på denne lokalitet med manuel slåning.
- At NST Nordsjælland pålægges opfølgende relevant pleje og kanalisering af færdsel, beskrevet af uafhængige faglige eksperter.
- At NST' s lokale afdelinger fremover pålægges at indhente oplysninger fra Biodiversitetskortet og kommunen om forekomst af arter på et areal, hvor der planlægges indgreb, der kræver motoriseret hjælp (brakpudsning, hybenrotor, MBT-ruter etc.), som en fast del af ansøgning om §3 dispensation. Disse indgreb bør vurderes i forhold til negativ påvirkning af artsfredede arter, sårbare arter og fremadrettet pleje.

DBF vil gerne samarbejde og høre, hvilke tiltag MST konkret pålægger NST, for at genoprette en levedygtig bestand af Kamillebladet månerude. I den forbindelse mener vi, at tid er vigtig: Fremkomst fra dele af evt. overlevende individer tager tid. Vi mener der skal gives 10 år til denne proces med relevant pleje af området, dvs. ikke mere hybenrotor. DBF mener, at bestanden skal retableres og sikres en fremtid. Derfor bør det ud fra uafhængig faglig kompetent vurdering overvejes hvordan i givet fald. Dette arbejde skal starte allerede nu, da evt. opformering tager lang tid. DBF bidrager gerne med input til dette arbejde.

Den voldsomme bekæmpelse af Rynket rose på stedet er måske også gået ud over andre kendte arter fra området såsom Gul evighedsblomst, Nikkende limurt, Nikkende kobjælde mv. Det bør indgå i tilrettelæggelsen af den fremtidige pleje af området at også disse arter fremmes.

Venlig hilsen

Anna Bodil Hald. annabodil.hald@gmail.com bedes benyttet vedr. korrespondance

Formand Dansk Botanisk Forening Østkreds østkredsen@botaniskforening.dk

Formand Dansk Botanisk Forenings Naturbeskyttelsesudvalg nbu@botaniskforening.dk

Mobil 21 42 23 30

Bilag 1. Beskrivelse af Kamillebladet månerude i Atlas Flora Danica i Bind 2 side 28.

LYCOPODIOPHYTA, PTERIDOPHYTA - KARSPOREPLANTER

OPHIOGLOSSACEAE – Slangetungefamilien

Botrychium lunaria (L.) Sw. – Alm. Månerude. Kort 18.

Fund af fossile sporer i Jylland dateret til den sene del af Bondestenalderen.

Hjemmehørende arkæofyt.

Lysåben, mest noget tør, sur til alkalisk, næringsfattig bund. Overdrev, lynghede, græshede, klithede, grusgrave, strandoverdrev, vejrabatter i nåleplantager, afgræsede tørre enge. – Generelt sj., hyppigst i Vestjylland, i de kystnære egne af Nordjylland, samt i Nordsjælland. Siden TBU (1953) overalt i tilbagegang, mest i den sydøstlige del af landet.

Fundet i 117 ruder (8,4 %). Overrapporteret i NV-Jylland, i øvrigt noget underrapporteret.

Botrychium matricariifolium (A. Braun ex Döll)

W.D.J. Koch – Kamillebladet Månerude

Hjemmehørende arkæofyt.

Lysåben til let skygget, mest noget tør, overvejende sur, næringsfattig bund. – M. sj. Tidligere (TBU 1953) ca. 30 lokaliteter på Sjælland, Loll.-Falst., Bornholm, Nord- og Vestjylland, Læsø og Anholt.

Fundet i 3 ruder (0,2 %): 2068 Lild Strand, KnK 2002; 2234 Randbøl Hede, græsoverdrev ved lynghede, MiL

2001, JeR 2006; 6045 Heatherhill, fåregræsset overdrev, JLa 2002, 2013, og Udsholt Strand 2013 (JLa pers. medd.). Desuden fundet på Bornholm 2006 (iflg. Den danske rødliste 2010).

Angivet som sårbar (VU) på Den danske rødliste 2010. Fredet efter Miljøministeriets bekendtgørelse siden 1991.

Botrychium multifidum (S.G. Gmel.) Rupr. – Stilk-Månerude

Hjemmehørende arkæofyt.

Lysåben til let skygget, fugtig, overvejende sur, næringsfattig bund. – M. sj. Tidligere (TBU 1953) ca. 20 lokaliteter på Sjælland, Loll.-Falst., Bornholm, Nord- og Østjylland, Læsø og Anholt.

Fundet i 4 ruder (0,3 %): 3980 Sandmilen 2011 (URT 2011); 4471 Liesø, Holtemmen (2 lok.), mosrig lavning og mellem revling i græsset klithede, DEC 2003, JCS 2012; 4836 Saltbæk Vig, Ubberup Mark, ugræsset strandoverdrev, HGC 1994, FSk, MoT 2009; 4936 Vesterlyng, lavning i grønklit, PWi 2004.

Angivet som sårbar (VU) på Den danske rødliste

